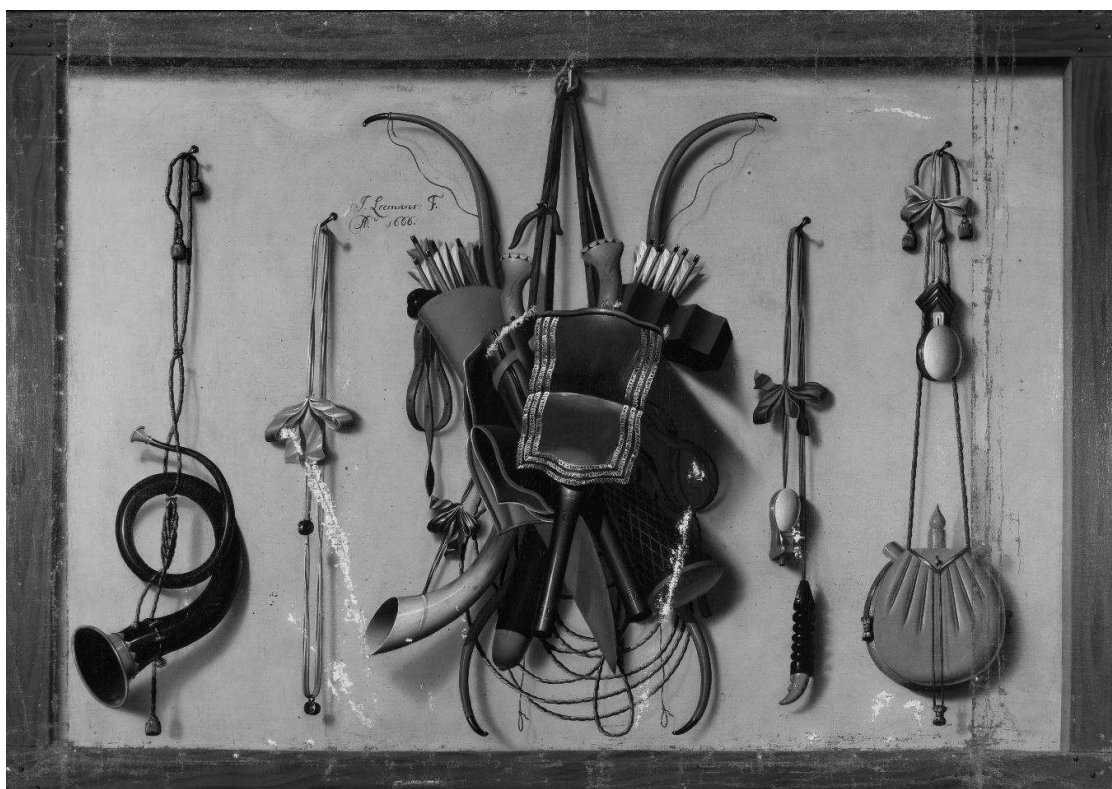

STICHTING KASTEEL MIDDACHTEN

Jaarverslag 2021

Bestuursactiviteiten

Het bestuur vergaderde op 21 april, 26 augustus en 9 november 2021. Vanwege de COVID omstandigheden vond de vergadering op 21 april in hybride vorm plaats (gedeelte van bestuur op locatie, andere deel via een digitale verbinding op afstand). Bij de vergaderingen van april en augustus was G.A. Gräfin zu Ortenburg als gast aanwezig, bij de vergadering van 21 april was V.C.O. Graf zu Ortenburg als gast aanwezig. Bij alle vergaderingen was A.T. Fennema uit hoofde van zijn functie als rentmeester van Middachten aanwezig.

Tijdens de vergaderingen is de voortgang van de verschillende restauratieprojecten besproken. Ook is uitvoerig stilgestaan bij de invulling van het openstellingsseizoen en de personele bezetting in relatie tot de exploitatie. In de novembervergadering is de koers van deze exploitatie voor de komende jaren besproken en vastgesteld. De stichting heeft besloten dat de focus dient te liggen op publieksopenstelling van huis en tuin en buitenevenementen. De druk op het kasteel met activiteiten dient laag te zijn in verband met kwetsbaarheid en personele inzet.

Tijdens de vergadering van 26 augustus kwam de nieuwe Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen aan de orde. De voorzitter en een lid van de Raad van Advies hebben een voorlichting over deze nieuwe wet bijgewoond. Tevens is gesproken over diverse publicaties over onderdelen uit de historie van Middachten die in voorbereiding zijn.

Bestuurssamenstelling

De heer Boreel nam op 21 april afscheid van het bestuur. Hij heeft van 2001 tot 2014 het bestuur gediend als voorzitter en daarna als gewoon lid. De stichting is hem grote dank verschuldigd voor zijn bijdrage aan de organisatiestructuur en instandhouding van Middachten. Per dezelfde datum is mevrouw drs. C. Wynaendts-André de la Porte toegetreden tot het bestuur. In de vergadering van 9 november is V.C.W. Graf zu Ortenburg benoemt tot lid van het bestuur. In dezelfde vergadering is de heer Rottinghuis benoemt tot penningmeester. Hij neemt deze functie over van F.W.F.L. Graf zu Ortenburg.

Het bestuur bestaat per 31 december 2021 uit mevrouw C. Wijnaendts en de heren H.A. Doek, (voorzitter), F.W.F.L. Graf zu Ortenburg (secretaris), H.T.E.M. Rottinghuis (penningmeester), F.J. Duparc, D. van Krugten en V.C.W. Graf zu Ortenburg.

Raad van Advies

De Raad van Advies bestaat per 31 december 2021 uit de volgende leden:
Baron D. van Asbeck, N.W. Conijn (tevens conservator van Middachten) en A.O.F. Graaf Solms zu Sonnewalde (Weldam).

Bestuur in vergadering bijeen in de eetkamer

Financiën

De exploitatie kende over 2021 een positief resultaat met **€ 121.739** (in 2020 was het resultaat € 7.827 negatief).

De exploitatie van de stichting is sterk afhankelijk van de deelneming in Landgoed Middachten B.V. De B.V. sloot het boekjaar af met een positief resultaat van **€ 64.815** (in 2020 bedroeg het resultaat € 33.989). Door COVID-19 was de openstelling van Middachten noodgedwongen zeer beperkt en moesten onder meer de faunadag, tuinconcerten en de kerstopenstelling worden afgelast. Ook kon het kasteel nauwelijks worden verhuurd. Gelukkig was het wel mogelijk om de tuinen open te stellen voor het publiek en enkele kleine evenementen in het park te organiseren. Dankzij de steunmaatregelen van de overheid met betrekking tot de personeelskosten, konden de lonen worden doorbetaald. Daarbij is de personeelsbezetting op een minimaal niveau gehouden.

Grondeigendom

De stichting heeft de in de afgelopen jaren ontvangen gelden uit het fonds Natuurcompensatie stadsbrug Nijmegen, en dividenduitkeringen van Landgoed Middachten B.V. belegd in landbouwgronden. Het doel is om het jaarlijks rendement ten behoeve van de doelen van de stichting te verbeteren. In maart kon 10,5 hectare landbouwgrond in de gemeente Didam worden verworven. Deze is voor 30 jaar in erfpacht uitgegeven aan een melkveehouder. In dezelfde maand vond een grondruiling plaats in Steenderen, waardoor 2,75 hectare dichterbij de andere bezittingen in Drempt kon worden verkregen en daarbij een overbedeling van 1,25 hectare plaatsvond ten gunste van de stichting. Per 31 december 2021 heeft de stichting 29,5945 hectare in eigendom. Deze gronden zijn gelegen rondom Drempt, Didam en in de gemeente Rheden.

Donaties, subsidie en fondswerving

Ten behoeve van de resterende kosten voor de zomerexpositie ‘Bekend maakt bemind’ en het vernieuwen van de website, ontving de stichting een bedrag van het Kickstart Cultuurfonds, te weten **€ 20.550**. De website wordt gemoderniseerd en vanaf 2022 wordt het mogelijk om online tickets te kopen. De subsidie dekt volledig de kosten van beide projecten. Het betrof een gemeenschappelijk aanvraag van vijf leden van Erfgoed Gelderland.

Voor de loonkosten kon Landgoed Middachten B.V., waarin de stichting een deelneming heeft en waar het personeel is ondergebracht, ook gedurende 2021 een beroep doen op de NOW regeling.

Het Prins Bernhard Cultuurfonds zegde **€ 25.000** toe ten behoeve van de restauratie van de stucwerk in het kasteel en **€ 25.000** ten behoeve van de restauratie van de monumentale hoeve Borchkeppel. Beide restauraties worden uitgevoerd in het kader van de ‘iconenregeling’ van het rijk.

Het Mondriaanfonds maakte het mogelijk om voor een jaar een conservator (0,6 FTE) aan te stellen ten behoeve van de inhoudelijke programmering en het begeleiden van verschillende publicaties. De stichting ontving een bedrag van **€ 75.000,-**

De stichting ontving een laatste aanvulling van **€ 39.496** op de gift uit de nalatenschap van mevrouw H.F. Bosscher van Hateren ten behoeve van de tuin. Dit is toegevoegd aan het bestemmingsfonds tuin. In 2021 zijn zes teakhouten tuinbanken aangeschaft. Voor de komende jaren wordt een aantal grote projecten voorzien waarvoor de resterende gelden zullen worden aangewend.

Beheer en restauratie interieur

Gedurende het jaar heeft een aantal kleinere restauraties en werkzaamheden plaatsgevonden voor een bedrag van ruim **€ 3.000**. Dit betreft ook werkzaamheden die zijn uitgevoerd door de vrijwilligers die onder leiding van de conservator werken aan onderhoud van het textiel.

De restauratie van de Landauer en van het schilderij van Johannes Leemans kwam gereed en beiden zijn weer terug op Middachten. Het komende jaar zullen beiden tijdens openstellingen te zien zijn.

Een portret van de dochter van Ursula Philippota van Raesfelt en Godard van Reede is gerestaureerd door restaurateur V.A. Khudyakov te Amsterdam voor een bedrag van **€ 3.000**.

Op een veiling wist de stichting een vaandel met het familiewapen van Aldenburg Bentinck, waarschijnlijk daterend uit einde 19de eeuw, te bemachtigen voor een bedrag van **€ 2.300**.

In de vergadering van november heeft het bestuur besloten om het portret ‘Prins van Oranje’ van Sir Godfrey Kneller in bruikleen uit te geven aan Slot Zuylen ten behoeve van haar tentoonstelling in 2022.

Activiteiten

COVID 19 bleef ons ook in 2021 parten pelen. Gedurende het jaar wisselden de overheidsvoorschriften ten aanzien van activiteiten. De faunadag, openstelling van het huis en (wederom) de kerstopenstelling moesten worden afgelast. Dankzij de inzet van veel vrijwilligers was het wel mogelijk om de tuinen en orangerie open te stellen.

Expositie 400 jaar tuingeschiedenis

Het jaarthema was in 2021 gericht op de tuin, mede gezien de wens een extra dimensie aan een tuinbezoek toe te voegen door middel van een audiotour met informatie over de bijzondere geschiedenis van de tuinen en het toelichten van de tuinarchitectuur en beplanting door de eeuwen heen. Traditioneel element van het jaarthema was een presentatie van beeldmateriaal uit de collectie van Middachten in de orangerie. De audiotour werd mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds, de overige programmering werd financieel ondersteund door de Provincie Gelderland.

Audiotour

Met behulp van vrijwilligers is een aantal teksten over de geschiedenis en indeling van de tuin ingesproken. Er is geïnvesteerd in audioapparatuur die kan worden uitgedeeld. Het bepalen van de locatie van de luisterpunten in de tuin en het plaatsen van de paaltjes was een aspect dat veel aandacht heeft gekregen. Verder is er een (nieuwe) tuinplattegrond gemaakt met daarop de plaats van de verschillende luisterpunten. Twee instructiemiddagen voor de vrijwilligers werden georganiseerd. De vrijwilligers konden de tour als eerste uitproberen, waar vrijwel door iedereen gehoor aan werd gegeven. Gedurende het seizoen is door een groot aantal bezoekers gebruik gemaakt van de audiotour, waarbij zij veelal de hele tour beluisterden. Hiermee is voor de bezoeker een belangrijk element aan het tuinbezoek toegevoegd.

Lezingen

Op vier zondagen in augustus hebben publiekslezingen plaatsgevonden in de squashhal. Vier sprekers werden hiervoor benaderd die elk een uur spraken over een bijzonder aspect uit de tuingeschiedenis. Sprekers waren Carla Teune, Heimerick Tromp, Peter Verhoeff en Hélène Bremer. Telkens was er een gastheer/-vrouw aanwezig. Helaas was het aantal deelnemers aan de lezingen vanwege de nog steeds geldende corona-maatregelen beperkt tot 20 bezoekers per lezing.

Bruikleen beelden van Spronken

Ten behoeve van de tuinopenstelling is een tweetal beelden van wijlen Arthur Spronken door de familie Spronken in bruikleen gegeven. Het ‘kubistisch paard’ en de ‘staande man’ stonden opgesteld nabij de Oostparterre in de tuin en waren gedurende de tuinopenstelling te bewonderen door het publiek.

Theeschenkerij en winkel

De orangerie is tijdens het gehele openstellingsseizoen bemenst door een vaste groep vrijwilligers. Er is een vrijwilliger bereid gevonden de coördinatie van de bemensing op zich te nemen, dit in nauw overleg met het kantoor. In de orangerie waren verschillende ‘versnaperingen to go’ verkrijgbaar.

Beeld ‘Staande man’ in de tuin van Middachten

Samenwerking regionale partners en wetenschappelijk onderzoek

Gedurende het jaar zijn verschillende excursies gegeven en inleidingen verzorgd. In samenwerking met K3Delta is voor de buurt een tweetal zaterdagexcursies verzorgd naar de bronbossen en de zandwinning in de Havikerwaard.

In samenwerking met de Hogeschool Arnhem Nijmegen organiseerden studenten een evenement in de tuin gericht op kinderen, waarbij de opbrengsten bestemd waren voor de Vrienden van Rijnstate. Vanwege de maatregelen in verband met het Coronavirus, is dit evenement helaas op het laatste moment omgezet naar een digitale bijeenkomst.

Op 16 april organiseerde Middachten samen met Hogeschool van Hall Larenstein een online kennissessie over actuele thema's als klimaatadaptatie, verduurzaming van de landbouw en de energietransitie. Hieraan werkten verschillende regionale partners mee. Er is afgesproken om rondom deze thema's de komende jaren intensief samen te werken.

In juni waren studenten van de Rijksuniversiteit Groningen een week te gast op Middachten. Na een introductie die werd verzorgd door Middachten, hebben deze studenten onder leiding van professor Hanneke Ronnes zich verdiept in de lanenstructuur op het landgoed en deden zij archiefonderzoek naar Ursula Pilippotta van Raesfelt, Vrouwe van Middachten.

Excursie naar de '12 Apostelen' in de bronbossen van Middachten

Bezoekersaantallen

De bezoekersaantallen voor de tuin lagen op hetzelfde niveau als in 2020. Door versoepeling van de coronamaatregelen in de zomer en nazomer, konden enkele grote ontvangsten in de tuin en de zomermarkten doorgang vinden. Dat gold ook voor enkele concerten in het tuintheater. Het erfgoedssymposium in het kader van de BNG Erfgoedprijs is door de gemeente in de tuin georganiseerd. Op de opengestelde paden in het park nam het aantal bezoekers in 2021 nog verder toe, een effect van Corona dat ook elders in het land zichtbaar was.

Bezoekersaantallen	2021	2020	2019	2018	2017
Reguliere activiteiten					
Huis, zomeropstelling	0	0	1.037	476	1.554
Tuinopenstelling	4.184	4.146	4.397	2.606	4.217
Concerten	270	0	894	700	594
Kerstopenstelling	0	0	6.513	6.892	5.553
Faunadag	0	0	1.985	1.783	1.425
Rondleidingen huis/tuin	575	46	1.221	1.020	1.719
Huwelijken en zakelijke ontvangsten	1.050	434	1.668	1.500	2.878
Erfgoedlogies	142	138	285	680	822
Zomermarkten in de laan	4.000	2000	4.000		
Buitenplaats vrije wandeling (schatting)	28.500	25.000	20.000	20.000	20.000
Subtotaal	38.721	31.764	41.982	35.657	38.762
Incidentele evenementen					
Kasteelfair/Groene Dagen	0	0	5.955	2.500	7.000
ICCCR	0	0		0	0
Subtotaal	0	0	5.955	2.500	7.000
Totaal aantal bezoekers	38.721	31.764	47.937	38.157	45.762

PR & Media

In 2021 is besloten om een professionele kracht op PR gebied in te huren, in aanvulling op de eigen organisatie. Het doel is om meer bekendheid te geven aan de activiteiten en een breder publiek te bereiken.

In november was er een veelbekeken documentaire over het beheer op Middachten te zien via Omroep Gelderland. Via de diverse sociale media laat Middachten regelmatig van zich horen, het aantal volgers groeit nog steeds. Per bericht worden op Twitter en Facebook rond de 1200 personen bereikt, voor Instagram ligt dat op bijna 400 personen. Met de nieuwsbrief die driemaal per jaar wordt verspreid bereiken we bijna 2200 lezers.

Facebook:	2235	(2020)	>	2456	(2021)
Instagram:	839	(2020)	>	1053	(2021)
Twitter:	1930	(2020)	>	2003	(2021)
LinkedIn:	213	(2020)	>	283	(2021)

Personeel

Naast de huismeester verrichten gemiddeld 2 personen (ca. 1,2 fte) schoonmaakwerkzaamheden en kleine onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van collectiebeheer in kasteel en bijgebouwen. Periodiek worden aanvullende krachten ingezet voor de grote schoonmaak. De logies wordt met behulp van vrijwilligers en medewerkers verzorgd. Bij activiteiten kan Middachten een beroep doen op een aantal vaste oproepkrachten.

De conservator is gemiddeld twee dagen per week actief t.b.v. onderhoud in de vorm van begeleiding van het huispersoneel, restauratie en inventarisatie van de inboedel. Hij wordt daarbij een dag per week ondersteund door een medewerker informatiebeheer, die verantwoordelijk is voor digitaliseren van de collectie en die vrijwilligers begeleidt bij het inventariseren en digitaliseren. Zonder de inzet van al deze vrijwilligers zou dit werk niet mogelijk zijn.

Door een bijdrage van het Mondriaanfonds kon per 1 september een kunsthistorica voor de duur van één jaar worden aangesteld. Zij is verantwoordelijk voor de inhoudelijke programmering en begeleidt de voorbereiding van verschillende publicaties. Hierbij wordt samengewerkt met stichting Kasteel Amerongen in verband met een gezamenlijke publicatie en met stichting Kasteel Amerongen en Slot Zuylen in verband met de herdenking van het rampjaar in 2022.

Vrijwilligers

Zonder de inzet van vrijwilligers is de openstelling van huis en tuin niet mogelijk. Aan het einde van het jaar kende Middachten 151 vrijwilligers (in 2020 147), dat wil zeggen 115 actieve vrijwilligers, 8 vrijwilligers met een incidentele beschikbaarheid, 13 vrijwilligers vanuit de Bekenstichting en 15 vrijwilligers met een bijzondere status. Deze laatste groep wordt gevormd door vrijwilligers die zich lang voor Middachten hebben ingezet maar nu een hoge leeftijd hebben bereikt en/of fysiek te grote beperkingen hebben gekregen. Met hen blijft Middachten een warme band onderhouden.

Helaas heeft corona de activiteiten die vrijwilligers konden doen beperkt. Veel evenementen werden afgelast en in het kasteel is slechts door een enkeling werk verzet. Bij de tuinopenstelling, de ontvangsten in de oranjerie en bij het tuinonderhoud konden de vrijwilligers zich gelukkig op een aangepaste wijze wel inzetten.

Er zijn verschillende vrijwilligersgroepen die een aparte activiteit voor hun rekening nemen. Elke groep wordt gecoördineerd door een van de vrijwilligers, in nauw overleg met de coördinator vrijwilligers en de organisatie van Middachten. Zo zijn er de rondleiders, is er een groep gastvrouwen en gastheren van de oranjerie, een aantal vrijwilligers die in het najaar de jams klaarmaakt, vrijwilligers die zich inzetten voor inventarisatie en onderhoud van de collectie, een ploeg die de beken onderhoudt en een groep die de kruidentuin onderhoudt. Onder leiding van de conservator houdt een groep vrijwilligers zich bezig met inventarisatie en onderhoud van de inboedel en wordt textiel hersteld of vernieuwd.

Het is belangrijk dat er tussen de vrijwilligers, de familie en de professionele organisatie een goede binding en communicatie is. Vanwege de bijzondere omstandigheden vroeg dat dit jaar extra aandacht. Om enig contact met de vrijwilligers te houden, is regelmatig een nieuwsbrief met actualiteiten voor de vrijwilligers samengesteld. Op 14 september was het mogelijk om de vrijwilligers te ontvangen in een tent in de tuin. Tijdens deze bijeenkomst is een jubileumspeld van Middachten geïntroduceerd. Vrijwilligers die 12,5 of 15 jaar zich hebben ingezet voor Middachten, ontvangen een zilveren of gouden speldje. Tijdens de bijeenkomst zijn 18 zilveren en 7 gouden speldjes uitgereikt. Deze geste werd door de vrijwilligers zeer gewaardeerd.

Enkele vrijwilligers maken op regelmatige basis zeer veel uren voor de stichting. Zij ontvangen hiervoor een bescheiden vrijwilligersvergoeding. Het betreft wekelijkse ondersteuning van de conservator ten behoeve van het interieur, ondersteunende kantoorwerkzaamheden en coördinatie van al het vrijwilligerswerk.

Uitreiking speldje door gravin Ortenburg aan één van de oudste vrijwilligers

Aldus vastgesteld te Middachten d.d. 25 april 2022,

H.A. Doek
Voorzitter

F.W.F.L. Graf zu Ortenburg
Secretaris

C. Wynaendts-André de la Porte

F.J. Duparc

D. van Krugten

H.T.E.M. Rottinghuis
Penningmeester

V.C.O. Graf zu Ortenburg